

EL COMTE DRÀCULA I EL COMTE ARNAU: UNA COMPARACIÓ

per Joan Prat i Carós

30 (setembre 1980

ciència 2)

Posar els fonaments per a una comparança entre el famós mite romanès (el del comte Dràcula) i el català (el del comte Arnau) és l'objectiu essencial de l'article present. Malgrat l'absoluta independència quant a l'origen i posterior evolució de les dues narracions, es comprova l'extraordinària semblança que presenten. La història, la llegenda i el mite són els nivells d'anàlisi que permeten verificar aquesta hipòtesi inicial.

Joan Prat i Carós (Celrà, 1947) és doctor en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona i professor d'Antropologia Cultural a la Delegació Universitària de Tarragona. S'ha especialitzat en l'anàlisi del simbolisme i la mitologia, sobretot la catalana. El tema de la seva tesi, presentada a Barcelona l'any 1976, fou *Organització social i mitologia: una aproximació antropològica al pairalisme català* (inèdita). Ha escrit una vintena d'articles i és autor, amb Jesus Contreras, de *Les festes populars* (Barcelona, Ed. Dopesa, 1980).

 Mentre llegíem el llibre intítulat *A la recherche de Dracula, l'histoire, la légende, le mythe*, de l'historiador americà Raymond Mc Nally i del romanès Radu Florescu —un dels treballs més seriosos apareguts sobre aquest personatge històricomític—, ja des de les primeres pàgines l'obra ens va recordar un altre heroi: el comte Arnau, senyor de Mataplana. A mesura que la lectura avançava, la intuïció es va anar confirmant en nombroses dades consignades en la tradició oral i escrita sobre els dos protagonistes. En aquest article, i com indica ja l'encapçalament, oferim al lector algunes de les constants comunes que creiem que justificaran l'encert d'aquest tipus d'aproximació comparada. L'origen de les dues tradicions llegendàries té les seves arrels a l'època medieval, en un context clarament feudal i rural. Des d'una perspectiva metodològica distingirem tres fonts d'informació diferents i complementàries, com són: la història, els relats llegendaris i els relats mítics pròpiament dits, aquests últims nascuts a partir de mitjan segle XIX com a fruit del Romanticisme. Si bé assenyalarem les constants fonamentals de cada fase de formació de la llegenda, el nostre èmfasi específic va dirigit a reconstruir comparativament la segona font d'informació, o sigui, les contalles orals i populars sobre l'heroi valac i el català respectivament, car és aquest punt el que, creiem, forneix les bases indispensables per a qualsevol anàlisi posterior.

La història

No hi ha dubte que el fill de Vlad Dracul anomenat el Diable o el Dragó, príncep transilvà de la primera meitat del segle XV, fou Vlad Tepes l'Empalador, també conegut per Dràcula (fill del Diable). El príncep Dràcula regnà sobre la Valàquia (regió muntanyosa de la Romania actual) en tres períodes diferents: el primer el 1448, el segon del 1456 al 1462 i, finalment, el 1476. Vlad Tepes visqué, segons els historiadors, en una època cruent, plena de lluites dinàstiques, on l'assassinat entre els pretendents al tron reial de la Valàquia era la manera comuna d'accedir-hi; època també de rebel·lions constants entre els grans senyors feudals (els boiards) contra els prínceps, i on les aliances polítiques canviaven de signe amb una extraordinària rapidesa, sense que fos gens estrany que l'aliat d'avui esdevingués l'enemic de demà. A aquest panorama, quallat de dificultats i problemes interns, caldria afegir-hi l'amenaça que constituïa l'imperi turc, en la seva fase de plena expansió representada per Mehmet II, el conqueridor de Constantinoble, que ja amenaçava tota la regió de la ribera sud del Danubi en direcció cap a Hongria. Vlad Tepes jugà, com veurem, un paper important en aquest context històric.

Pel que fa a la figura humana i històrica del comte Arnau, aquesta és presentada d'una manera molt més imprecisa i desdibuixada. Per als uns Arnau de Mataplana seria el mateix personatge que, en el llegendari èpic català, apareix amb el nom d'Hug de Mataplana, un dels nou barons de la fama que —sempre segons la llegenda—, comandats per Otger Cataló, inicià, a les darreries del segle VIII, la reconquesta contra el poder dels alarbs a la part alta del Ripollès, i més concretament a la zona del Montgrony. Joan Amades el situà sis segles més endavant, quan escrigué: "S'ha dit molt que el comte l'Arnau fou un personatge històric, membre de la família dels Mataplana i senyor d'aquesta baronia, que dominava una part del Ripollès, i que era senyor dels castells d'aquest nom i dels Solans, de Sant Amanç, de Castellar i de Blancafort. Se suposa de la primera meitat del segle XIV, puix que hom troba un testament seu otorgat el 15 de juliol del 1353." Els termes imprecisos de la citació de Joan Amades i, de manera semblant, la hipòtesi sense verificar de Milà i Fontanals segons la qual el comte Arnau hauria estat un tal Pere Arnau, fundador d'una pagesia del segle XV a Ripoll, o bé les hipòtesis de Pau Parassols que el considera un noble muntanyenc del segle XIV, i d'altres, com serien la identificació d'Arnau de Mataplana amb Quintília o amb Artal de Pallars, ens porten, totes elles, a la trista constatació que no disposem de cap font històrica fiable sobre l'esmentat personatge. La primera notícia escrita que en tenim és la cançó en la qual el comte Arnau s'apareix, després de mort, a la seva vídua fent-li un seguit de preguntes i precís; cançó que ha estat datada per Romeu i Figueres a les darreries del segle XVI.

Vlad Tepes, Dracula, segons un incurable

El comte Arnau segons Joan d'Ivori (1924) del segle XV.

Malgrat tot, veurem que la tradició oral ens l'ha fet arribar ben viu fins a nosaltres.

Les contalles populars

Àdhuc en vida de Vlad Tepes l'Empalador, la contalla popular³ féu d'ell un heroi mític, ja fos en forma de tradició, llegenda, balada, cançó o conte. No obstant això, tant la tradició oral com l'escripta ofereixen del mateix personatge dues versions força diferents i en aparença contradictòries. En primer lloc hi ha els relats romanesos, que en donen la cara, diríem, positiva, bo i considerant el príncep com un home estricte, però just, que es guanyà una merescuda fama en la lluita contra els turcs i que defensà l'oprimit contra la noblesa i l'alt clergat. Contràriament, les fonts russes, turques i sobretot alemanyes presenten el príncep com un monstre dement assedegat de sang i el seu regnat com un seguit de malifetes contra tot i tothom. O sigui, d'un fons folklòric original sorgeixen dues variants contraposades que foren emprades pels uns i els altres segons s'orientessin a enaltir o denigrar, respectivament, la memòria del príncep valac. Actualment, la historiografia romanesa s'ha decantat clarament cap a la primera versió, car considera Vlad Tepes l'Empalador com un heroi nacionalista forjador del passat històric romanès.

Trobem un fenomen semblant quan fem atenció al que s'ha dit respecte al comte Arnau. Si bé els primers literats i historiadors (Milà i Fontanals, Víctor Balaguer, Jacint Verdaguer, Parassols i Pi, general Ginestà, Pagès de Puig, etc.) es fixaren en els trets diabòlics de la personalitat d'Arnau (que estaven implícits en una branca de la tradició popular), d'altres, com serien Rossend Serra i Pagès, i l'anònim autor d'un article sobre Mataplana a l'Enciclopedia Espasa y Calpe de 1903 o 1904, en destaquen, ben al contrari, la seva aurèola d'heroi nacionalista que aconseguí foragitar els moros de les muntanyes catalanes i alliberar-les del jou agarè, corrent que també es troba en el fons folklòric tradicional. La variant èpica atribueix fets molt semblants als dos personatges. Vegem-ho.

Una de les primeres actuacions polítiques coneguda de Vlad Dràcula consistí a negar-se a pagar el tribut que cada anyada la Valàquia llimava als otomans. La negativa de l'Empalador d'ajupir-se sota els dictats del sultà turc provocà la decisió, per part d'aquest, d'envair la Valàquia al front d'un poderós exèrcit. El príncep valac va mostrar ben aviat els seus excepcionals dots de gran guerrer. Havent fracassat en l'intent d'organitzar una croada amb els prínceps veïns, lluità sol i comandant un petit exèrcit contra el sultà Mehmet II, el conqueridor de Constantinoble. No es donà per vençut —malgrat la seva evident impotència per guanyar el turc— i planejà una incursió arriscadíssima que ha passat a la història amb el nom de "La Nit del Terror". Assaltà a sang i foc el campament otomà amb

la intenció d'assassinar el monarca. Va fracassar, però es guanyà un prestigi d'heroi que s'estengué per tota l'Europa Central. Segons una tradició, el comte Arnau va ésser el primer feudal que es va negar a pagar el tribut als sarraïns, quan aquests tenien infeudada Catalunya. Convocà els seus vassalls, i després d'armar-los i invocar l'ajut de la Mare de Déu, va atacar els alarbs, els quals van reaccionar tan ferotjament que l'host ripollesa hagué de recular. Arnau, sol i assetjat en una cova dels cingles de Montgrony, va fer una gran mortaldat entre els moros. Els seus pagesos, veient el braó de llur senyor, van reaccionar i després de diferents cops de sort esmicolaren el poder dels invasors. D'ençà d'aquest fet l'Arnau va adquirir una gran fama a les terres pirinenques. Segons Amades, "al Montgrony fou, doncs, segons la tradició, on s'inicià la reconquesta de la terra del poder agarè, i el comte l' Arnau en fou el cabdill i el propulsor"

Els nivells d'informació a les contalles populars

La tradició oral i escrita ens proporciona una abundosa informació sobre els comportaments dels dos herois, la qual dividirem metodològicament en cinc apartats: 1) el nivell familiar, 2) el nivell econòmic-social, 3) el nivell polític, 4) el nivell religiós i 5) el nivell que fa referència a la vida d'ultratomba que ambdós menaren, segons el poble, després de morts.⁴ 1.— La tradició popular atribueix a ambdós personatges un origen noble i aristocràtic; això no obstant, no és la genealogia el que ens interessa ara, sinó destacar els trets que com a marits, pares i, sobretot, com a amants els assignen les contalles populars. De bon començament, les llegendes sobre els dos personatges els presenten amb un atractiu excepcional per a seduir i conquerir les dones. Àdhuc ambdós són descrits d'una manera semblant: morens, ben plantats i de constitució ferrenya.

El príncep valac Dràcula es casà jove amb una noble transilvana, filla de boïars. La contalla considera desgraciat aquest matrimoni. El fogós príncep, cansat molt aviat de la seva dona, es consolava amb una formosa pagesa. La seva passió per ella també s'extinguí, ben aviat, car tement la infidelitat de l'amant li arrencà els genitals.

Un opuscle alemany de l'època conta que una de les seves nombroses amants li digué un dia que estava prenyada d'ell. No s'ho cregué i se'n volgué assegurar: l'esventrà de viu en viu per veure les seves entranyes. Malgrat aquest tracte tan monstruós, el príncep agradava a les dones, com ho prova el fet històric que àdhuc des de la presó seduí la germana de Matthias Corvinus, el rei d'Hongria. D'aquest últim amor manquen detalls, car l'Empalador morí poc temps després, assassinat per l'esquena per un traïdor turcòfil.

El comte Arnau exigia dels seus vassalls tots els "mals usos" i, amb escreix, el dret de cuixa. Era odiat —segons la llegenda—

Gravat alemany del segle XV que mostra els empalaments de Dracula.

pels nombrosíssims pares i marits burlats, car havia jagut amb totes les dones dels seus dominis: fadrines, casades i vídues. De la seva esposa legítima, que la veu del poble fa germana de sant Ou, en féu també una santa forçada, car havia de suportar, ultra les contínues infidelitats, un tracte duríssim i de menyspreu. En una ocasió i, segons es descriu en una altra versió, estimbà cingles avall una noble dama quan aquesta, després d'ésser seduïda, li demanà que es casés amb ella. Amb tot, la contalla més famosa refereix els seus amors sacrílegs amb les monges i principalment amb l'abadessa de Sant Joan de les Abadesses, amb la qual mantingué un apassionat idil·li. Segons altres variants de la llegenda, el de Mataplana tampoc no s'espantava davant la necrofilia, i així, no havent pogut posseir en vida una monja jove, ho féu quan ja era morta.

La literatura popular és poc explícita pel que fa referència a la descendència d'ambdós. De Vlad Tepes només sabem que tingué un fill bord que abandonà a les mans dels turcs per poder fugir del perill; i la llegenda catalana parla de tres filles del comte Arnau que aquest mantenia tancades filant seda al seu castell. (Només J. M. de Sagarra, en el seu poema *El Comte Arnau* (Selecta, 1957), considera l'existència d'un fill baró.)

2.- El nivell econòmic-social inclou el conjunt d'actuacions que com a propietaris terratinents i senyors feudals els ha atribuït la memòria popular. Ambdós ens són presentats amb trets molts similars pel que fa a la mania de construir, la utilització despietada que feren de la força de treball dels seus súbdits i serfs, i l'extrema misèria que llur gasiveria provocà en les masses camperoles que vivien subjectes a llur poder despòtic. La construcció del castell de Dràcula, a Arges, un niu d'àliga al cim d'una imponent muntanya, es portà a terme emprant mètodes tirànics. Segons una crònica de l'època, Dràcula es presentà a una, podríem dir-ne, festa major del seu temps. Empreronà tots els festaires i els destinà a ésser mà d'obra barata. D'acord amb una altra crònica semblant, "els serfs treballaren fins que els caigueren els vestits de les espatlles". Després, en un clima glaçat, continuaren treballant nus. Hi havia homes i dones, vells i nens. El menjar, el beure i el descans els eren rigorosament mesurats, just perquè no es morissin tots mentre treballaven.

Segons la llegenda catalana, el feudal gironí mana que els seus serfs li construïssin una torre tan alta que des del Montgrony es pogués contemplar tota la Cerdanya. La torre, ja enllestida, s'enrunà per una blasfèmia que proferí Arnau. Poc després ordenà que es construís damunt la roca viva una escala graonada que fes accessible el camí al santuari de Montgrony. Una altra variant de la llegenda ens diu que volgué portar l'aigua remeiera d'una font de prop d'Olot al seu castell mitjançant una mina subterrània que havia de travessar muntanyes imponents. Els qui pagaven les conseqüències de les seves bogeries eren els seus vassalls i serfs, als quals obligava a treballar de sol a sol,

sense pagar-los les soldades que sempre els prometia. A més, dirigia personalment les obres i fuetjava sense pietat els seus servents perquè anessin més de pressa. Als qui s'oposaven als seus plans, els feia penjar del merlet més alt del seu castell per servir d'escarment. La tirania del de Mataplana sobre els seus pagesos també es feia palesa mitjançant els tributs onerosos que els obligava a pagar i que els feien viure en una misèria extrema.

3.- Si el despotisme vers els inferiors fou una constant en la vida dels dos personatges llegendaris, l'enfrontament contra els iguals i els superiors dins el tan jerarquitzat context feudal en fou una altra.

Una balada popular centreuropea conta que Vlad Tepes l'Empalador va reunir en una estança del seu castell els nobles i els boiars transilvans, poc després d'asseure's per segona vegada al tron regí, entre 1456 i 1462. Entre ells hi havia la burgesia saxona (que dominava l'economia del país), els representants de l'església ortodoxa (una de les faccions polítiques amb més poder), així com els nombrosos feudals intrigants del seu reialme. Els preguntà, un per un, a quants prínceps havien sobreviscut. Aquests contestaren, per terme general, que a més d'una dotzena. Una flamarada d'oli brillà als ulls de Dràcula, car entre els presents es trobaven els seus possibles rivals; a una ordre seva els seus fidels tancaren les portes i manà seguidament que els empalessin a tots. Aquesta atrocitat del valac fou una de les més glossades en el seu temps.

Segons la llegenda catalana, la relació del comte ripollès amb els altres senyors feudals de la ruralia fou sempre tensa, i el de Mataplana era temut pels seus veïns. Una contalla ho exemplifica. El senyor de Queralbs estimava la filla del feudal de Ribes de Freser. El pare de la fadrina no s'avenia a les condicions del matrimoni, i un dia digué enfurismat al de Queralbs que no li donaria la mà de la seva filla ni que l'obligués a fer-ho el comte Arnau. Al de Queralbs li va faltar temps per a comunicar-ho al de Montgrony. Al punt de la mitjanit, el comte Arnau, cavalcant un cavall negre, es presentà al castell del senyor de Ribes i clavà a la porta un escrit en el qual deia que del seu nom mai ningú no n'havia fet burla. L'endemà succeí el mateix, i el castellà de Ribes, temorenc, féu el que l'Arnau li manava: donar la mà de la seva filla al de Queralbs.

Segons dades històriques, quan el príncep Dràcula va perdre la guerra contra els turcs, abandonà la Transilvània i es refugià a la cort de Matthias Corvinus (1458-1490), rei d'Hongria. L'hongarès, espaordit per la reputació que precedia al valac i coneixedor del seu maquiavelisme, el féu empresonar, ja que temia ésser assassinat pel seu hoste. Per lliurar-se del calabós, Vlad l'Empalador seduï la germana del rei, fet que, ultra endolcir la seva estada a la presó, el permeté, més tard, de recuperar el seu tron i tornar a regnar a la Valàquia, desposseint el seu germà islamitzat Radu el Formós.

"La llegenda els ha condemnat a no trobar el repòs etern" (dibuix de Joan d'Ivori, 1924).

Un llegenda ens descriu l'Arnau de Mataplana alçant-se en armes contra el comte de Barcelona, a qui devia vassallatge segons els costums feudals. El comte barceloní resultà el vencedor i després de desposseir el seu vassall rebel de tot el que tenia, l'exilià. Només gràcies a l'astúcia i als pocs escrúpols que el caracteritzaven, el senyor de Montgrony aconseguí afermar de nou el seu poder.

Altres variants catalanes de la llegenda enfronten el comte Arnau amb el prior de Ripoll, o bé amb el rei, del qual s'afegeix que havia seduït una filla.

4.- En aparent contradicció amb el que hem dit fins ara, la tradició ens els presenta, almenys en un primer moment, tant el príncep valac com el comte català, com a personatges molt devots. D'acord amb dades arqueològiques recents, sembla que Vlad Tepes fou el constructor i protector de cinc monestirs que es compten entre els més importants de Transilvània. Es rodejava sovint de religiosos i sacerdots, i durant llargues èpoques es tancava als monestirs, on, com un místic, meditava profundament.

L'Arnau era, segons Joan Amades, "amic de la Mare de Déu i dels sants". Segons una contalla, una vaca trobà la imatge de la Mare de Déu del Montgrony. El comte es disposà a aixecar-li una capella com una catedral. No obstant això, la imatge fugí miraculosament set vegades distintes del castell del comte, on havia estat traslladada. Aleshores Arnau desistí dels seus propòsits. D'altra banda, se'l creu fundador del monestir de monjos de Lillet, de la capella de Sant Joan de Mata i d'altres edificis religiosos.

De tota manera, la devoció d'ambdós no era gaire de fiar. Els es atribuïda una anècdota molt semblant. Un conte rus en donà la versió del príncep valac: Dràcula acabava de fer empalar molts milers de víctimes quan prop d'allí passaren dos frares que foren portats a la seva presència. Ell els demanà llur opinió sobre l'acció que acabava de portar a terme. Un dels frares li digué que Déu se servia de la seva mà per castigar els dolents, amb gran joia del tirà. L'altre li confessà que considerava que les víctimes de la seva ira eren vertaders màrtirs. La resposta li desplaqué i manà que l'empalessin cap per avall, perquè pogués anar al cel més de pressa.

La versió catalana és la següent: Una vegada, el comte Arnau va anar a confessar-se. Els seus pecats eren tan greus que el sacerdot li digué que no el podia absoldre. El de Mataplana s'enfurismà i exclamà: "Qui no vol absoldre el senyor no pot absoldre els servents". Mentre deia aquestes paraules clavà un cop d'espasa al sacerdot i el deixà mort en el mateix confessional.

Els actes sacrílegs comesos per ambdós (assassinats de capellans, blasfems a desdir, relacions amb monges per part d'Arnau, crema de convents per part de Dràcula) van fer néixer la contalla que havien pactat amb el diable i li havien venut l'ànima.

5.- Acabem de descriure una sèrie de paral·lelismes i semblances de la vida dels dos personatges. Adhuc en les diversions s'assemblaven. Vlad Tepes era un gran aimador de la pesca i el comte Arnau de la caça. També són similars els trets temperamentals que els defineixen: paranoia, megalomania, sadisme, demència sanguinària i venjativa, orgull diabòlic, desconfiança, egocentrisme, gasiveria, manca de paraula, etc. La llista de constants encara es podria eixamplar força més.

Com que ja és hora d'acabar aquest apartat descriptiu, ens fixarem, per últim, en el destí que els pertocà després de morts. El traspàs d'ambdós despotes fou el següent: Vlad trobà la mort lluitant contra els seus enemics, els boiars transilvans, que el feren assassinar per l'esquena mentre dirigia una operació bèl·lica. Al comte Arnau, segons la tradició més estesa, el dimoni se l'endugué en vida cap a l'infern, temerós que li fes la competència amb les seves malifetes.

La llegenda els ha condemnat a no trobar el repòs etern i a recórrer cada nit l'escenari dels seus crims. L'Arnau de Mataplana, segons la tradició popular, surt de vegades de l'infern pel forat de Sant Ou i cavalca bojament un cavall de foc, acompanyat dels seus gossos i de l'abadessa, la seva amant sacrílega. Si els camperols del Montgrony, fins fa pocs anys, afirmaven haver contemplat les aparicions fantasmagòriques del tirà de llurs avantpassats, els pagesos transilvans, per la seva banda, creuen haver vist la figura diabòlica de llur senyor aixecar-se de la tomba i vagar feixugament en nits fosques com una gola de llop o de tempesta, mentre gemega tristament entre la udoladissa dels llops que l'escorten.

El mite

A més d'un lector li haurà estranyat que en parlar de Dràcula no es fes esment del vampirisme. Malgrat que la Transilvània és una terra en la qual la mitologia vampírica ha estat molt estesa i arrelada, no s'ha trobat en la tradició popular cap indici que l'Empalador fos considerat un vampir.

La identificació del cruel príncep amb el vampirisme, que coneixem per mitjà del cinema, és fruit de la ploma de l'irlandès Bram Stoker, que a les darreries del segle XIX publicà la seva famosa novel·la titulada *Dràcula*. (Organització Editorial Novaro, S.A. Barcelona 1973). Si la llegenda del valac fou glossada de nou en el Romanticisme, també el feudal gironí va exercir la seva fascinació sobre els nostres més grans escriptors, com Verdaguer, Carner, Maragall i Segarra, els quals, com Stoker, van interpretar subjectivament les llegendes orals populars catalanes. Aquest nou paral·lelisme, que ha lligat els dos personatges després de segles de morts, bé mereix, pensem, unes ratlles més.

El Romanticisme, que al llarg del segle passat s'expandí arreu d'Europa, fou un moviment que es decantà clarament vers la recuperació dels passats nacionals i redescobrí, extasiant-s'hi,

El castell de Mataplana (segons Joan d'Ivori, 1924).

tot un seguit de figures llegendàries i tradicionals que ben aviat es convertiren en motiu d'inspiració de novel·listes, autors teatrals, poetes i folkloristes.

Bram Stoker descobrí la figura del príncep valac Vlad Tepes a la biblioteca del British Museum. Això no obstant, l'escriptor tingué la bona ocurrència de sostreure's a la temptació, tan freqüent d'altra banda a l'època, d'escriure la típica novel·la històrica i convertir l'heroi en un vampir. Si bé Vlad Tepes serví a Stoker de punt inicial per al seu relat, ben aviat deixà de banda els aspectes històrics per llançar-se decididament a la creació d'una novel·la al·legòrica i simbòlica en la qual, bo i recuperant el model del vampirisme popular, li donà un tractament literari seguint les petjades dels nombrosos escriptors romàntics (Goethe, Polidori, Lord Byron, Sheridan Le Fanu, etc.) que l'havien precedit. Ara bé, a diferència de tots aquests, Stoker aconseguí de cristal·litzar, gairebé de manera definitiva, el model vampíric que amb lleus variants ha arribat fins a nosaltres.

A Catalunya el Romanticisme estigué estretament lligat a la Renaixença, moviment polític i cultural que intentava desenterrar, després de segles d'ocultació obligada i de repressió, tot allò que posseïa un sentit de catalanitat. Els trets genuïns i autèntics del que se'n deia la "personalitat ètnica" del nostre poble, fou escorcollat en les tradicions reculades que pervivien en les comarques camperoles i aïllades, comarques que, segons l'opinió generalitzada de l'època, s'havien mantingut immunitzades contra els contactes culturals imposats per Castella a les zones més urbanes del país. La fascinació que el comte Arnau exercí sobre els nostres escriptors s'explicaria, en una part important, pel fet que l'arcaisme de la tradició oral que l'envoltava permetia el retrobament del passat, el passat medieval durant el qual la independència havia estat una realitat i el comte Arnau un dels seus protagonistes principals. A més, la llegenda popular ja havia convertit l'heroi en una ànima en pena, cosa que conferia al personatge el prestigi de convertir-se en el centre d'una tradició arcaica i centenària que el feia encara molt més atractiu als ulls dels nostres romàntics. D'aquí ve el seguit nombrosíssim d'autors-literats, historiadors, folkloristes, poetes i escriptors en general que s'hi inspiraren*, essent el conjunt de llurs escrits, més o menys fidels a la tradició popular, el que pot ser caracteritzat com a "mitologia arnal·diana". Aquesta mitologia inclou escrits de més d'un segle sense estroncar-se.

Fins aquí, i molt sintèticament, hem intentat d'explicar l'origen i el contingut de les dues tradicions i llur posterior conversió en mites. Ara bé, en arribar a aquest punt, ens trobem precisament al començament de l'anàlisi teòrica, on sorgeixen un seguit de preguntes i d'interrogants sobre el context social que fa de marc originari de l'aparició dels mites, l'anàlisi de l'estructura formal i de continguts informatius que ambdós

presenten, l'evolució, la reinterpretació canviant i la funcionalitat actual d'aquests, etc. La nostra hipòtesi, pel que fa a aquests darrers punts, és tan senzilla com la que defensa el present article, car de la mateixa manera que hem intentat provocar la semblança que a nivell etnogràfic existeix entre les dues tradicions llegendàries, creiem que també aquesta semblança es repeteix en l'anàlisi teòrica dels mites. La hipòtesi esmentada caldrà, però, verificar-la en una altra ocasió.

(Joan Prat i Carós)

* entre d'altres, Miquel Arimany, Antoni Borí i Fontestà, Josep Carner, Ambrosi Carrión, Guillem Colom, Joan Maragall, Anicet Pagés de Puig, Carles Riba, Antoni Ribera, Alfons Roure, Josep M. de Sagarra, Thos i Codina, Jacint Verdager i Anicet Villar de Serchs

Materials de lectura.

- Diversos autors: *Vampiros: una antologia de los maestros del género*. Buenos Aires, Ediciones Sur, 1961.
- Andrescu, Stephan (1979): *Dracula o les etapes del forjament d'una llegenda*. "L'avenç" n° 20, 2ª època.
- Gubern, Roman; Prat, Joan: *Las raíces del miedo. Antropología del cine de terror*. Barcelona, Tusquets editor, 1978.
- McNally, Raymond; Florescu, Radu: *A la recherche de Dracula, l'histoire, la légende, le mythe*. Paris, Editions Robert Laffont, 1973.
- Romeu i Figueres, Josep: *El mito de "el comte Arnau" en la canción popular, la tradición legendaria y la literatura*. Barcelona, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1948.
- Serra i Pagés, Rossend: *Alguns escrits del professor Rossend Serra i Pagés*. Barcelona, Estampa de la Casa M. Rius, 1926.